

ВІДГУК

офіційного опонента на дисертаційне дослідження
Поладко Ганни Олександрівни
«Порушення психологічної адаптації у пацієнтів із
феохромоцитомною дисфункцією»,
подану на здобуття наукового ступеня
кандидата психологічних наук
за спеціальністю 19.00.04 – медична психологія

Дисертаційне дослідження Поладко Г.О. присвячене проблемі, актуальність якої зумовлена логікою розвитку психологічної науки та запитом власне сучасної суспільної практики. Загалом представлена робота належить до наукової проблематики медичної психології, яка активно займається вивченням психологічної природи порушення психологічної адаптації у пацієнтів із феохромоцитомною дисфункцією.

Актуальність розробки цієї тематики полягає ще й в тому, що визначення особливостей впливу постановки діагнозу та лікувальний процес, а саме, результативність лікування феохромоцитомою залежить від сукупності факторів, зокрема, успішність взаємодії лікаря та пацієнта у площині цих факторів визначається усвідомленням того, що лікувальний процес стає настільки ж вагомим, наскільки значимим є психологічний компонент лікування та діагностики; сукупність компонентів переживання пацієнтом даного стану хвороби характеризується набором специфічних реакцій, які зачіпають значущі для нього сфери життєдіяльності; у клініці внутрішніх хвороб важливе місце займає психологічна адаптація/деадаптація хворих як форма реагування на повідомлення про захворювання і як вираження успішності подальшого процесу лікування, не зважаючи на це, ключова роль у сучасному лікувально-діагностичному процесі відводиться медикаментозному лікуванню.

Об'єкт, гіпотези, завдання дослідження окреслені чітко, що дало можливість реалізувати мету роботи, яка полягала у необхідності з'ясувати особливості порушення психологічної адаптації у пацієнтів із феохромоцитомною дисфункцією, а також розробити комплекс психокорекційних заходів, спрямованих на подолання негативних наслідків цих порушень.

Теоретична частина роботи свідчить про ґрунтовність наукового пошуку дисертантки. Нею опрацьовано багату джерельну базу, яку утворили як класичні розробки проблем адаптації пацієнтів із феохромоцитомною дисфункцією так і новітні теоретико-експериментальні дослідження феноменології адаптаційних стратегій пацієнтів із феохромоцитомною дисфункцією. Зокрема проаналізовано поняття «адаптація». Психологічна адаптація пацієнтів до стану хвороби є важливою складовою не тільки позитивного самосприйняття особистості, але й складовою процесу вилікування. У світлі вищесказаного постановка діагнозу

«феохромцитомна дисфункція» із перспективою складного та тривалого лікування змінює життя хворого та його близьких. Дійсно, в уявленні більшості людей пухлина асоціюється зі смертним вироком, і навіть дуже мужні люди важко переносять звістку про такий діагноз, тому усвідомлення пацієнтом власного діагнозу викликає сильний стрес, пов'язаний із рядом ускладнень і дефектів.

Встановлено зв'язок між рівнями адаптації пацієнтів й механізмами психологічного захисту (витіснення та заперечення; проекція та компенсація; структурування й раціоналізація). Так, чим швидше відбувається переорієнтація пацієнтів від деструктивних механізмів захисту, таких, як витіснення та заперечення; проекції і компенсації, до – конструктивних – структурування й раціоналізації, тим ефективніше пацієнт переходить від позиції дезадаптації до адаптації.

Позитивним елементом у роботі Поладко Г.О. є послідовне поєднання дослідницького матеріалу, який чітко виокремлює поставлені у роботі завдання.

Наукова новизна та теоретичне значення дисертаційного дослідження полягає у поглибленні теоретичних уявлень про специфіку переживання процесу адаптації до хвороби пацієнтів із діагнозом феохромцитомна дисфункція; обґрунтуванні умов формування адаптації пацієнтів через подолання деструктивного впливу захисних механізмів. Засобом активізації конструктивного впливу захисних механізмів слугує розвиток особистісної рефлексії; виявленні того факту, що чинником адаптації пацієнтів та подальшої успішності лікувально-профілактичних заходів є якість цього процесу та конструктивність захисних механізмів, які проявляють пацієнти на різних етапах захворювання; розробці трьохвимірної моделі, яка розкриває взаємозв'язок між внутрішніми сторонами адаптації/дезадаптації пацієнта – хворобою, захисними механізмами та зовнішніми факторами, представленими у якості взаємодії пацієнта та лікаря; показанні того, що усвідомлений пацієнтом діагноз зумовлює виникнення наступних психолого-поведінкових дуальних проявів захисних механізмів, визначених нами, як: переживання «фрустрації» – переживання «нестабільності»; неприйняття процесу лікування – прийняття процесу лікування; оцінка результатів прийнятої позиції по відношенню до процесу лікування; перегляд власної позиції пацієнта і, як результат, - функціонування адаптації / чи дезадаптації пацієнта; доведенні того факту, що ключовими чинниками впливу на рівень адаптації чи дезадаптації пацієнтів з феохромцитомною дисфункцією являються: зміст ціннісних орієнтацій пацієнтів, механізми оволодіваючої поведінки, захисні механізми та рівень успішності лікувально-профілактичних заходів, ефективності взаємодії на рівні «лікар-пацієнт».

Слід відзначити, що встановлено статистично значущий вплив чинників адаптаційних стратегій пацієнтів із феохромцитомною дисфункцією та прояву їх захисних механізмів.

У практичній частині роботи Поладко Г.О. обґрунтувала структуру дослідження процесу адаптації у пацієнтів із феохромоцитомною дисфункцією.

Впродовж проведення експерименту вдалося визначити, що захисні механізми у своєму поєднанні визначають конструктивність чи деструктивність лікувально-діагностичного процесу хворих на феохромоциторну дисфункцію. Психофізіологічний зміст адаптаційних стратегій пацієнтів з феохромоцитомною дисфункцією обумовлюється якістю адаптації та прояву їх захисних механізмів.

Психофізіологічна дія захисних механізмів у процесі адаптації виражається наступним чином: пацієнт поступово переходить від переживання «фрустрації» й «нестабільності» до усвідомленого наповнення життєдіяльності змістом; полярність неприйняття – прийняття процесу лікування – прийняття процесу лікування й вмінням оцінити реальні результати прийнятої позиції по відношенню до лікування чи перегляд власної позиції є відображенням дії такого механізму психологічного захисту, як заперечення та компенсація; перегляд пацієнтом власної позиції і як наслідок - адаптація / дезадаптація пацієнтів у період після встановлення діагнозу від 1-го і більше років виражається в активності такого захисного механізму, як компенсація й раціоналізація.

Практичне значення дослідження визначається можливістю використання розробленого методичного матеріалу у процесі навчально-професійної діяльності лікарів з метою сприяння поглибленню професіоналізму, зокрема, у аспекті взаємодії на рівні «лікар-пацієнт». Що, відповідно, дозволяє попередити виникнення дезадаптації пацієнтів із діагнозом «феохромоцитомна дисфункція» й сприятиме формуванню медико-психологічної адаптації і ефективному процесу вилікування.

Підібраний нами діагностичний інструментарій дає можливість використовувати його для виділення особливостей функціонування та конструктивності або деструктивності прояву захисних механізмів серед різних категорій досліджуваних пацієнтів.

Надійність і вірогідність результатів дослідження забезпечувалися методологічним обґрунтуванням його вихідних положень, використанням валідних та надійних діагностичних методик, адекватних меті і завданням дослідження; поєднанням кількісного і якісного аналізу емпіричних даних; застосуванням методів математичної статистики; репрезентативністю вибірки.

Зміст автореферату відповідає представленому тексту дисертації.

При цьому наукова робота не позбавлена деяких недоліків:

1. У роботі присутня деяка стилістична нечіткість. Чіткість формулювання наукової стилістики, що проявляється у відповідній лексиці та побудові структури тексту сприяла б науковості звучання тематики роботи.

2. Не вказано яким саме чином виражено зв'язок між рівнями адаптації пацієнтів й механізмами психологічного захисту;

3. Існує не завершеність процедури діагностики процесу адаптації у пацієнтів із феохромоцитомною дисфункцією;

4. Слід уточнити, які ключові ресурси задіюють пацієнти для ефективної адаптації та подолання хвороби.

Зазначені зауваження не знижують якості представленої роботи, яка за своїм науковим рівнем, новизною дослідження проблем, теоретичним та практичним значенням є прикладом успішного поєднання теоретичної і експериментальної науково-дослідної роботи. Відповідно до її результатів можна стверджувати, що висунуті гіпотези підтверджено, мету досягнуто, завдання виконано.

Загалом, дисертаційне дослідження Поладко Г.О. «Порушення психологічної адаптації у пацієнтів із феохромоцитомною дисфункцією» є самостійним, завершеним та відповідає вимогам МОН України до кандидатських дисертацій, а її автор заслуговує на присудження їй наукового ступеня кандидата психологічних наук за спеціальністю 19.00.04 – медична психологія.

Кандидат психологічних наук, доцент,

доцент кафедри психосоматичної

медицини і психотерапії

Національного медичного університету

імені О.О.Богомольця

І.А. Коваль